

P6_TA(2008)0055

Lissaboni leping

Euroopa Parlamendi 20. veebruari 2008. aasta resolutsioon Lissaboni lepingu kohta (2007/2286(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Lissaboni lepingut, millega muudetakse Euroopa Liidu lepingut ja Euroopa Ühenduse asutamislepingut ning mis allkirjastati 13. detsembril 2007. aastal;
- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut ja Euroopa Ühenduse asutamislepingut, mida on muudetud ühtse Euroopa akti ning Maastrichti, Amsterdami ja Nice'i lepingutega;
- võttes arvesse 12. detsembril 2007. aasta Euroopa Liidu põhiõiguste hartat¹;
- võttes arvesse 15. detsembri 2001. aasta Laekeni deklaratsiooni liidu tuleviku kohta;
- võttes arvesse Euroopa põhiseaduse lepingut, millele kirjutati alla 29. oktoobril 2004. aastal Roomas;
- võttes arvesse oma 7. juuni 2007. aasta resolutsiooni Euroopa Liidu põhiseadusliku protsessi tegevuskava kohta² ja oma 11. juuli 2007. aasta resolutsiooni valitsustevahelise konverentsi kokkukutsumise kohta³;
- võttes arvesse kodukorra artiklit 45;
- võttes arvesse põhiseaduskomisjoni raportit ja regionaalarengukomisjoni, väliskomisjoni, arengukomisjoni, rahvusvahelise kaubanduse komisjoni, eelarvekomisjoni ning kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni arvamusi (A6-0013/2008),

arvestades järgmist:

- A. viimase 50 aasta jooksul on Euroopa Liidul kujunemisel olnud väga oluline roll rahu ja stabiilsuse ala loomisel varem sõdadest laastatud mandril, demokraatia, vabaduse ja kodanike õiguste kindlustamisel, jõukuse, solidaarsuse ja heaolu suurendamisel maailma suurima (ja sotsiaalstandardite, keskkonna- ja tarbijakaitse ja ausa konkurentsi ühtseid eeskirju ning majandus- ja rahaliitu sisaldava) ühtse turu loomisel, liikmesriikidevahelise koostöö võimaldamisel riigipiire ületavate küsimustega tegelemisel ning Euroopale maailmapoliitikas tugevama positsiooni andmisel;
- B. on olemas selge vajadus liidu struktuuride reformimiseks ja tugevdamiseks, et

---

¹ ELT C 303, 14.12.2007, lk 1.

² Vastuvõetud tekstid, P6_TA(2007)0234.

³ Vastuvõetud tekstid, P6_TA(2007)0328.

kindlustada nimetatud saavutusi ning parandada kahekümne seitsme ja potentsiaalselt rohkema liikmesriigiga liidu suutlikkust tulemuslikult toimida, et võimaldada uute ühiste väljakutsetega tegelemist ning suurendada liidu demokraatlikku vastutust;

- C. see vajadus oli järjestikuste reformide aluseks alates Maastrichti lepingust – mis tähistas muutust Euroopa integratsioonis, majandus- ja rahaliidu loomisega ja üleminekuga peamiselt majandusühendusest poliitiliseks liiduks –, millega üritati paika seada liidu institutsionaalne struktuur ja mis viisid lõpuks Laekeni deklaratsioonini, mille tulemusena avanes tee erinevate reformiprotsessideni, mis ei põhine üksnes valitsustevahelistel konverentsidel, vaid ka konvendimeetodil;
- D. Euroopa põhiseaduse lepingu koostas konvent, mis koosnes iga liikmesriigi parlamendi kahest esindajast, kuueteistkümnest Euroopa Parlamendi liikmest, kahest komisjoni esindajast ja ühest iga liikmesriigi valitsuse esindajast, kes koostasid avaliku arutelu käigus eelnõu ning jõudsid üksmeelsele arvamusele, mille olemust 2004. aasta valitsustevahelisel konverentsil ei muudetud, samas sellele järgnev Lissaboni leping, milles loobuti mitmest põhiseaduse joonest, koostati traditsiooniliste valitsustevaheliste töömeetodite abil, ehkki seal osales täiel määral ka Euroopa Parlamendi kolm esindajat;
- E. eelnevad püüdlused liitu reformida hõlmasid aluslepingute asendamist põhiseaduse lepinguga, mille kiitis heaks väga suur enamus Euroopa Parlamenti valitud Euroopa kodanike esindajatest¹ ning mille ratifitseeris kaks kolmandikku liikmesriikidest, kuid kaks liikmesriiki (Prantsusmaa ja Holland) lükkasid selle tagasi ning pärast järelemõtlemisperioodi, kui selgus, et vajalikku kõikide liikmesriikide heakskiitu ei ole võimalik saavutada, jäeti see lähenemisviis siiski kõrvale ja hakati tegelema kehtivate aluslepingute muutmisega;
- F. nimetatud meetodi ja protsessi vahetamine tähendas haarde kitsendamist ja loobumist mitmetest põhiseaduse tunnustest, mõne uue mehhanismi jõustamise edasilükkamist ning lepingusse nende erimeetmete kaasamist, mis kehtivad konkreetsete liikmesriikide suhtes, kuid uues õiguslikus vormis säilitati paljud liidu kavandatava institutsionaalse ülesehituse praktilised muudatused;
- G. sellest hoolimata näitab asjaolu, et selle lepingu kiitsid heaks kõik Euroopa Liidu liikmesriikide valitsused, et liikmesriikide valitud valitsused peavad seda kompromissi selleks aluseks, millele tuginedes nad soovivad tulevikus koostööd teha ning mis nõuab neilt kõigilt maksimaalset poliitilist pühendumust, et tagada selle ratifitseerimine enne 1. jaanuari 2009;
- H. on vajalik, et kõik liikmesriigid ratifitseeriks Lissaboni lepingu 2008. aasta lõpuks, et võimaldada kodanikel anda 2009. aasta valimistel oma hääl, olles täielikult teadlikud liidu uuest institutsioonilisest raamistikust,

Positiivne samm liidu tuleviku nimel

---

¹ 500 poolthäält, 137 vastuhäält, 40 erapooletut (Euroopa Parlamendi 12. jaanuari 2005. aasta resolutsioon Euroopa põhiseaduse lepingu kohta [(Corbetti ja Méndez de Vigo raport), (ELT C 247 E, 6.10.2005, lk. 88).]

1. järeldab, et tervikuna on Lissaboni leping kehtivate lepingute märkimisväärne edasiarendus, millega antakse liidule suurem demokraatlik vastutus ja tõhustatakse otsuste tegemist (Euroopa Parlamendi ja riikide parlamentide rolli tugevdamise kaudu), tugevdatakse ELi kodanike õigusi liidu suhtes ja parandatakse liidu institutsioonide tõhusat toimimist;

Suurem demokraatlik vastutus

2. tervitab asjaolu, et demokraatlikku vastutust ja otsustuspädevust laiendatakse, andes sellega kodanikele suurema kontrolli liidu tegevuse üle eeskätt järgmiste paranduste kaudu:
  - a) kõikide Euroopa Liidu õigusaktide vastuvõtmine allub sellisel tasandil parlamentaarsele kontrollile, millist ei eksisteeri mitte üheski teises riigiüleses või rahvusvahelises struktuuris:
    - kõik Euroopa Liidu õigusaktid, kui mõned erandid välja arvata, peavad saama võrdsel tingimustel nõukogu (koosneb riikide ministritest, kellel on kohustus anda aru oma parlamendile) ja Euroopa Parlamendi (koosneb otse valitud liikmetest) heakskiidu;
    - tugevdatakse riikide parlamentide kontrolli ELi õigusloome üle, sest riikide parlamendid saavad kõik Euroopa Liidu õigusaktide ettepanekud kätte piisavalt varakult, et arutada neid oma ministritega enne seisukoha võtmist nõukogus ning samuti saavad nad õiguse taotleda ettepaneku uut kontrollimist, kui nad on seisukohal, et see ei järgi subsidiaarsuse põhimõtet;
  - b) komisjoni presidendi valib Euroopa Parlament Euroopa Ülemkogu ettepaneku alusel, milles võetakse arvesse Euroopa Parlamendi valimisi;
  - c) liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja nimetavad ühiselt Euroopa Ülemkogu ja komisjoni president ning komisjoni liikmena peab ta ametisseääramiseks läbima Euroopa Parlamendis samasuguse menetluse, nagu kõik teisedki volinikud: kõrge esindaja allub komisjoni asepresidendina ametisse määramisel ja oma ametikohustuste täitmisel samasugustele eeskirjadele nagu kõik teised volinikud;
  - d) kehtestatakse uus, lihtsustatud ja demokraatlikum, ainult ühe lugemisega eelarvemenetlus: loobutakse kohustuslike ja mittekohustuslike kulude eristamisest, tagades seega Euroopa Parlamendi ja nõukogu täieliku võrdsuse kogu aastaelarve kinnitamisel, ühtlasi antakse Euroopa Parlamendile õigus anda heakskiit õiguslikult siduvale mitmeaastasele finantsraamistikule;
  - e) demokraatlikku kontrolli seoses komisjonile delegeeritud õigusloomega seotud volitustega tugevdatakse uue järelevalvesüsteemi abil, kus Euroopa Parlament või nõukogu saavad tühistada komisjoni otsused või volituste delegeerimise;
  - f) Euroopa Parlament peab heaks kiitma mitmed liidu nimel sõlmitavad rahvusvahelised lepingud, muu hulgas valdkondades, kus liidusiseselt kehtib

seadusandlik tavamenetlus;

- g) õigusakti projektide arutamise või hääletustega seotud nõukogu kohtumised on avalikud, seega on kodanikel võimalus näha, kuidas nende valitsused nõukogus käituvad;
- h) ametid, eelkõige Europol ja Eurojust, alluvad suuremale parlamentaarsele järelevalvele;
- i) Regioonide Komitee saab õiguse esitada Euroopa Liidu Kohtule hagi, selle liikmete ametiaeg pikeneb viie aastani ja suhted Euroopa Parlamendiga on selgemalt määratletud;
- j) tulevikus on aluslepingute läbivaatamine avatum ja demokraatlikum, sest Euroopa Parlament saab õiguse selle kohta ettepanekuid teha ning iga kavandatavat läbivaatust kontrollib konvent, mis koosneb riikide parlamentide ja Euroopa Parlamendi esindajatest, välja arvatud juhul, kui Euroopa Parlament ei pea seda vajalikuks, samas kehtestatakse uued lihtsustatud menetlused lepingu teatud sätete ühehäälseks muutmiseks, milleks on vaja riikide parlamentide heakskiitu;

Väärtuste kinnitamine, kodanike õiguste tugevdamine, selguse suurendamine

3. tervitab asjaolu, et tänu järgmistele parandustele tugevdatakse kodanike õigusi:

- a) ELi põhiõiguste harta, kus sätestatakse kõik kodaniku-, poliitilised, majanduslikud ja sotsiaalsed õigused, muutub õiguslikult siduvaks; see annab liidu kodanikele õiguskindluse ja tagab, et ELi õigusaktid ja kõik ELi institutsioonide või ELi õigusel põhinevad sammud peavad olema nende standarditega kooskõlas, austades samal ajal subsidiaarsuse põhimõtet;
- b) liit taotleb Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga ühinemist, mille tulemusena allub liit samasugusele välisele kontrollile kodanike õiguste austamise kohta nagu liikmesriigidki;
- c) uute sätetega lihtsustatakse kodanike ja kodanikuühiskonda esindavate ühenduste osalemist Euroopa Liidu aruteludes, arvestades nende tähtsat panust lepingu ettevalmistamisel; julgustatakse dialoogi tööturu osapoolte vahel ning dialoogi kirikute, usuringkondade ja mitteusuliste organisatsioonide vahel;
- d) ELi kodanikualgatuse kehtestamine võimaldab kodanikel esitada ettepanekuid nendes küsimustes, mille puhul nad leiavad, et ELi õigusakt on vajalik aluslepingute rakendamiseks;
- e) parandatakse kodanike kohtulikku kaitset, kuna kohtu pädevus laieneb vabaduse, turvalisuse ja õiguse küsimustele ning Euroopa Ülemkogule, Euroopa Keskpangale ja liidu asutustele, samas lihtsustatakse füüsiliste ja juriidiliste isikute juurdepääsu kohtumenetlustele;

4. tervitab asjaolu, et lepinguga tõstetakse esile palju selgemal ja nähtavamal viisil kõikide

liikmesriikide ühised väärtused, mis on olnud liidu loomise aluseks, samuti liidu eesmärgid ja selle tegevuse juhtimise põhimõtted ning suhted liikmesriikidega:

- a) eristatakse selgelt liidu pädevused liikmesriikide suhtes, lähtudes põhimõttest, et pädevus, mida aluslepingutega ei ole liidule antud, kuulub liikmesriikidele;
- b) suuremat tähelepanu pööratakse poliitikavaldkondadele, millest on ilmselgelt kodanikele kasu: kehtestatakse üldiselt kohaldatavad uued sätted, mis käsitlevad tööhõive kõrget taset, piisava sotsiaalse kaitse tagamist, võitlust sotsiaalse tõrjutuse vastu, hariduse, koolituse ja tervise kõrge taseme edendamist, igasuguse diskrimineerimise kaotamist ning naiste ja meeste võrdõiguslikkuse edendamist; uutes sätetes tõhustatakse säästva arengu edendamist ja keskkonnakaitset, sealhulgas kliimamuutuse vastu võitlemist ja üldhuviteenuste austamist; kinnitatakse majandusliku, sotsiaalse ja piirkondliku ühtekuuluvuse positsiooni liidu eesmärkide seas;
- c) lõpeb Euroopa Ühenduse ja Euroopa Liidu segiajamine, sest Euroopa Liit muutub üheks juriidiliseks isikuks ja struktuuriks;
- d) liikmesriikidevahelise solidaarsuse klausel annab kodanikele võimaluse arvestada terroristlike rünnakute, loodusõnnetuste või inimtegevusest tingitud õnnetuste korral kõikide liikmesriikide toetusega;
- e) sellega kinnitatakse liidu institutsionaalse korralduse eripära, millele liikmesriigid loovutavad teatava osa oma pädevusest, mida on nende arvates parem ellu viia ühiste mehhanismide kaudu, pakkudes samas igasuguste kahtluste tõrjumiseks piisavaid tagatise selleks, et EL ei muutuks kõikvõimsaks tsentraliseeritud üliiriigiks, näiteks:
  - kohustus austada liikmesriikide rahvuslikku identiteeti, mis on omane nende poliitilistele ja põhiseaduslikele põhistruktuuridele, sealhulgas piirkondlikule ja kohalikule omavalitsusele, samuti riigi põhifunktsioone, sealhulgas riigi territoriaalse terviklikkuse tagamist, avaliku korra säilitamist ja riigi julgeoleku kaitsmist;
  - pädevuse andmise põhimõte (mille kohaselt kuulub liidule ainult liikmesriikide poolt antud pädevus), subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtted;
  - liikmesriikide osalemine liidu otsustamissüsteemis ning selle muutmisele nõusoleku andmises;
  - tunnustatakse liikmesriikide õigust soovi korral liidust lahkuda;

Suurem tulemuslikkus

5. tervitab asjaolu, et uue lepinguga tugevdatakse liidu institutsioonide võimet täita oma ülesandeid tõhusamalt, seda eelkõige järgmistel põhjustel:
  - a) märkimisväärselt suureneb nende valdkondade arv, mille puhul nõukogus kokku

tulnud valitsused võtavad otsuseid vastu ühehäälsuse asemel kvalifitseeritud häälteenamusega, võimaldades 27 liikmesriigiga liidul toimida rohkemates valdkondades ilma vetodest tingitud blokeeringuteta;

- b) uus topelthäälteenamuse süsteem muudab nõukogu otsuseni jõudmise lihtsamaks;
- c) Euroopa Ülemkogu saab Euroopa Liidu täieõiguslikuks institutsiooniks ning selle kuue kuu tagant vahetuv eesistuja asendatakse presidendiga, kelle valivad ülemkogu liikmed kahe ja poole aastaseks ametiajaks, võimaldades sellega kohtumiste sidusamaid ettevalmistusi ja töö järjepidevust;
- d) alates 2014. aastast vähendatakse komisjoni liikmete arvu kahe kolmandikuni liikmesriikide arvust, mis lihtsustab komisjoni tööd ja teeb veelgi selgemaks, et volinikud esindavad Euroopa, mitte oma päritoluriigi huve, samas kui roteeruv süsteem tagab jätkuvalt kõikide liikmesriikide võrdse osaluse;
- e) liidu nähtavus ja suutlikkus tegutseda globaalsel tasandil kasvab märkimisväärselt:
  - liidu välispoliitika kõrge esindaja ning välissuhete volinik – kaks ametikohta, mis põhjustavad dubleerimist ja segadust – liidetakse ühtseks komisjoni asepresidendiks / välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgeks esindajaks, kes juhivad välisasjade nõukogu tööd ning väljendab liidu seisukohta küsimustes, milles liidul on ühine seisukoht, tagades seega liidu välistegevuse suurema sidususe;
  - komisjoni ja nõukogu ning riikide diplomaatiliste teenistuste ametnikest koosneva ühtse välisteenistuse saab nõukogu moodustada üksnes komisjoni nõusolekul ja pärast Euroopa Parlamendiga konsulteerimist; välisteenistust juhivad komisjoni asepresident / kõrge esindaja, välisteenistus tuleks komisjoniga siduda ning see peab tagama parema järjepidevuse liidu välispoliitika arendamisel ja rakendamisel;
  - tugevdatakse liidu suutlikkust arendada välja julgeoleku- ja kaitsepoliitika ühiseid struktuure, lisades muu hulgas klausli vastastikuse abi ja abistamise kohta relvastatud kallaletungi korral ja suurendades sellega kodanike turvatunnet, tagades samal ajal vajaliku paindlikkuse, mis võimaldab võtta arvesse liikmesriikide erinevaid lähenemisviise nendes küsimustes;
- f) õigusaktid ja rakendusaktid muutuvad selgemalt eristatavaks ja delegeeritud õigusaktide uus määratlus võimaldab muuta ELi õigusaktid lihtsamaks ja sujuvamaks;
- g) loobutakse sambastruktuurist, võimaldades lihtsustatud mehhanismide ja vahendite abil liidu tegevuse ühtsust erinevates valdkondades, kuigi välis- ja julgeolekupoliitika eriline loomus nõuab nendes valdkondades erimenetlusi;
- h) vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala valdkonna tegevuse eesmärgid on

ambitsioonikamad ja menetlused tõhusamad, loobutakse eraldi valitsustevaheliste vahendite ja menetluste kasutamisest ning see allutatakse kohtulikule kontrollile, lubades seega õigus-, tuvalisuse- ja sisserändeküsimustes märgatavat edasiminekut;

- i) liidu eesmärgid ja pädevused kliimamuutuste, lapse õiguste, Euroopa naabruspoliitika, humanitaarabi, energia (sh lepingus viidatud liikmesriikidevaheline solidaarsus selles küsimuses), kosmose, teadusuuringute, turismi, spordi, rahvatervise ja kodanikukaitse küsimustes on selgemini määratletud; ühine kaubanduspoliitika tunnistatakse liidu ainupädevuses olevaks;
- j) mitmetes muudes küsimustes saab võimalikuks tulemuslikumate otsustamismeetodite rakendamine niipea, kui selleks on olemas poliitiline tahe;
- k) tekib suurem võimalus kasutada paindlikke korraldusi, kui kõik liikmesriigid ei soovi või ei suuda teatud poliitikaga ühel ajal edasi minna;

Probleemid

- 6. on teadlik levinud kahetsusest selle üle, et pärast Prantsusmaa ja Hollandi rahvahääletuse tulemust oli uue kokkuleppe kindlustamiseks 27 liikmesriigi vahel vaja teha järgmist:
  - loobuda põhiseadusele suunatud lähenemisviisist ja selle teatud joontest, nagu kodanike ja liikmesriikide tahtel põhineva liidu mõiste; üksainus ja struktureeritud tekst, selgem terminoloogia õigusaktide määratlemisel, lipu ja hümniga sätetamine lepingus ning välisministri tiitli kasutamine kõrge esindaja asemel;
  - lükata edasi uue lepingu oluliste osade rakendamine, näiteks nõukogu uue hääletussüsteemi jõustumine (millega käisid kaasas erisätted hääletamise edasilükkamise kohta ehk nn "Ioannina kompromiss") ja piiravate mehhanismide, nagu nn "hädapidurite" lisamine seadusandlikule tavamenetlusele teatud pädevusvaldkondades;
  - kaasata lepingusse konkreetsete liikmesriikide kohta kehtivad meetmed, näiteks nõusolekusüsteemi laiendamine kahele liikmesriigile õigusala koostöö osas kriminaalasjades ja politseikoostöö osas, protokoll, mis piiraks harta mõju kahe liikmesriigi siseriiklikule õigusele, ja ühele liikmesriigile lisakoht Euroopa Parlamendis erandina kahaneva proportsionaalsuse põhimõttest;
  - muuta lepingu mitmete lõikude või sellele lisatud protokollide ja deklaratsioonide sõnastust, mis kaldub õigustamatult negatiivse tooni suunas, jättes mulje, et liidu ja selle institutsioonide vahel puudub usaldus ning saates seeläbi üldsusele vale signaali;

Järeldused

- 7. toetab lepingut ja rõhutab liidu liikmesriikide vajadust saavutada selle õigeaegne

ratifitseerimine, et leping saaks jõustuda 1. jaanuaril 2009;

8. usub, et Lissaboni leping tagab stabiilse raamistiku, mis võimaldab liidul tulevikus edasi areneda;
9. on teadlik, et muutmisleping on paratamatult segasem ja halvemini loetav kui kodifitseeritud leping; nõuab seetõttu Lissaboni lepinguga revideeritud konsolideeritud aluslepingute viivitamatut avaldamist, mis pakuks kodanikele selgema alusteksti liidu kohta;
10. kordab nõudmist, et ELi institutsioonid ja riikide ametiasutused teeksid vastavalt lojaalse koostöö põhimõttele võimalikult suuri pingutusi, et teavitada Euroopa kodanikke selgelt ja objektiivselt nimetatud lepingu sisust;
11. teeb vastutavale komisjonile ülesandeks valmistada ette vajalikud kodukorra muudatused ja hinnata vajadust täiendavate rakendusmeetmete järele;

o

o o

12. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon ja põhiseaduskomisjoni raport liikmesriikide parlamentidele, nõukogule, komisjonile ja Euroopa Tulevikukonvendi endistele liikmetele ning tagada, et parlamendi teenistused, sh infobürood, annaksid küllaldast teavet Euroopa Parlamendi seisukoha kohta seoses kõnealuse lepinguga.